

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اخلاق فاضله - توکل

20 (توکل)

تعداد آیه 41

توکل = (کار خود را به خداوند «ج» حواله کردن،
به امید خداوند «ج» بودن)

تعریف توکل : —

منظور از توکل، سپردن کارها به خدا، و اعتماد بر لطف اوست، زیرا «توکل» از ماده «وکالت» به معنی انتخاب وکیل نمودن و اعتماد بر دیگری کردن است، بدیهی است هر قدر وکیل توانائی بیشتر و آگاهی فزون‌تر داشته باشد شخص موکل احساس آرامش بیشتری می‌کند، و از آنجا که علم خداوند «ج» بی پایان و توانائیش نامحدود است هنگامی که انسان توکل بر او می‌کند آرامش فوق‌العاده احساس می‌کند، در برابر مشکلات و حوادث مقاوم می‌شود، و از دشمنان نیرومند و خطرناک نمی‌هراسد، در سختیها خود را در بن بست نمی‌بیند و پیوسته راه خود را به سوی هدف ادامه می‌دهد.

معلوم است که صبر و استقامت سبب ثبات قدم، و ثبات قدم سبب پیروزی است ولی روح همه اینها **ایمان و توکل** بر خداوند «ج» است.

چنانچه آیات مبارک مربوط به توکل به خوبی نشان می‌دهد که انسان هر قدر تنها باشد اگر توکل بر خداوند «ج» داشته باشد، مشکلی ندارد، چرا که خداوند «ج» رب عرش عظیم و دارای قدرت بی نظیر است، قدرتی که قدرت‌های ناچیز بندگان در مقابل آن اثری ندارد، جایی که عرش و عالم بالا با آن همه عظمتی که دارد در قبضه قدرت اوست چگونه ممکن است بندگان متوکل را در برابر مشکلات و دشمنان تنها بگذارد؟!

حقیقت توکل

همان گونه که در آغاز بحث گفته شد توکل از ماده وکالت به معنی سپردن کارها به خداوند «ج» و اعتماد بر لطف اوست، نه به این معنی که دست از تلاش و کوشش بردارد بلکه تا آنجاکه در توان دارد تلاش کند و منزلگاهها را یکی بعد از دیگری با تمام توان بپیماید، اما آنچه از توان او بیرون است به خداوند «ج» واگذارد و از الطاف روشن و خفیه او مدد بطلبد!

تکیه بر تقوا و دانش در طریقت کافر است

راهروگر صد هنر دارد توکل بایدش

خواجه عبدالله انصاری می‌گوید:

"توکل، عبارت است از اینکه شخص، کاملاً کارهای خود را به خداوند متعال «ج» که مالک واقعی است، واگذار و به او اعتماد کند. البته، توکل کاری است مشکل‌زیرا متوکل باید با توکل، اختیار را از خود رها و امر را به حق واگذار نماید. گفته‌اند:

دو سلطان، در يك اقليم ننگنجد. تازمانی که در باطن، نفس حاکم باشد، توکل بر خدا امری است عاری از حقیقت؛ زیرا صاحب نفس هرگز راضی نمی‌گردد اختیارش را سلب و آن را به دیگری واگذار کند از اینروست که طبق نظر خواجه عبدالله انصاری توکل برای **عامه**، بسیار مشکل است و توکل عامه، توکل تجارتي است به این منظور که سود بیشتری، نصیبشان شود:

مثلاً متوکلا علی الله «ج» آرزو دارد صد هزار افغانی کالامی خرم که لااقل آن را به صد و بیست هزار افغانی بفروشم. همین است که توکل را به دو قسم جدا نموده‌اند:

اول توکل **عامه** و دوم توکل **خاصه**.

تفاوت توکل عامه با خاصه در این است که: عامه، در توکل، خواست **خود** را منظور دارند نه خواست **حق** را. اما خاصه، نه دارایی دارد، نه قدرت، نه خواسته و نه اختیار. لذا امر توکل برای آنها بسیار آسان است. این است متوکل حقیقی که آیه شریفه **3:159**، در وصف او نازل شده است.

با «**کلیک**» کردن نمبر آیه مبارک اصل آیه با ترجمه آن ظاهر میشود و در اینجا تنها ترجمه را نشان می‌دهد.

(**3:159**) (به برکت) رحمت الهی، در برابر آنها (مردم) نرم (و مهربان شدی)! و اگر خشن و سنگدل بودی، از اطراف تو، پراکنده می‌شدند. پس آنها را ببخش و برای آنها آمرزش بطلب! و در کارها، با آنها مشورت

کن! اما هنگامی که تصمیم گرفتی، (قاطع باش! و) **بر خدا توکل کن! زیرا خداوند متوکلان را دوست دارد.**

شرح تفسیری آیه مبارک را در تفسیر شریف تلاوت فرمائید.
 آدرس را کلیک کنید) —»

تفسیر نمونه

خوشی به آن متوکل که خداوند «ج» او را دوست دارد .

پیغمبر «صلی الله علیه و آله وسلم» فرمودند:

[به هر کس که سه چیز داده شد، از سه چیز محروم نخواهد بود:

اگر حال دعا به او عطا شد، اجابت در پی آن است: «ادعونی استجب لکم» (۱۲) اگر حال شکر بدست آورد، ازدیاد نعمت برای او خواهد بود: «لئن شکرتم لازیدنکم» (1) و اگر حال توکل، برای او حاصل شد، یقیناً کفایت حق، به همراهش است: «و من یتوکل علی الله فهو حسبه» (2)]

(1) - آیه مبارک را کلیک کنید) —» (14:7) .

(2) - آیه مبارک را کلیک کنید) —» (65:3) .

خصوصیات متوکل : -

متوکل حقیقی، کسی است که باطنی کردن درجات سه‌گانه توکل در حدیث مبارک فوق، به مقامی رسیده که:

(1) - از غیر خدا نمی‌ترسد.

(2) - از غیر خدا، نا امید می‌شود.

زیرا خداوند « ج » در حدیث شریف قدسی فرموده است:

[به عزت و جلال خودم سوگند که می برم امید کسی را که به غیر من امید انداخت.]

متوکل حریص نیست؛ زیرا می داند که هیچ کس تا روزی اش تمام نشود نمی میرد. پس حرص زدن، بی معناست.

متوکل امر وکیل را اطاعت می کند؛ چون می داند که در قبال مخالفت با او، خودش ضرر خواهد نمود.

متوکل از بود و نبود اسباب، متأثر نمی شود. حافظ می گوید:
رضا بداده و زجبین گره بگشای .

که بر من و تو در اختیار نگشاده است .

موارد توکل : —

اولین مورد از موارد توکل، توکل بر خداوند «ج» است. زمانی که انسان در طوفانی از غریزه حب مال، جاه و... واقع شده باشد، بانیروی عظیم **توکل** می تواند جلوی نیروی خودبینی و در استخدام در آوردن دین و مردم، به نفع خود را بگیرد. ثمره این توکل، **اتحاد مسلمین و کوتاه شدن دست اجانب خواهد بود:**

دومین مورد توکل این است که رهبران دینی و مصلحان اجتماعی، باید همواره در ماموریت خویش، بر خدا اتکال داشته باشند و دلیلی غیر از کتاب خدا «ج» و سنت ارائه ندهند و با همین توکل، سختی ها و آزارهای مخالفان را تحمل کنند:

سومین مورد، از موارد توکل، پناه بردن به خدا «ج» از شر اغواگر دائمی و دشمن آدمی ؛ شیطان رجیم است. اگر انسان به خدا «ج»

توکل داشته باشد و دستورات او را بکار بندد، در واقع پوزه شیطان را به خاک مالیده و ابلیس برچنین انسانی، هرگز تسلط نخواهد یافت:

چهارمین مورد از موارد توکل، اتکال بر خدا «ج» از شر منافقان است. شخص مؤمن، در فعالیت‌های اجتماعی و دینی، گاهی با افرادی برخورد می‌کند که خاصیت آنها، کتمان چهره حقیقی‌شان است. در حضور، اظهار بندگی می‌کنند و در خفا توطئه می‌چینند. در این هنگام، مؤمن باید در پی‌گیری هدف و اعراض از منافقان، به خدا «ج» توکل کند:

پنجمین مورد از موارد توکل، توکل بر خدا «ج» در مسئله مهم امر به معروف و نهی از منکر است. در این مجال، انسان مؤمن که دیگران را به سوی خدا «ج»، دعوت و از منکرات، نهی می‌کند، همواره با گروه عظیمی از مخالفان، مواجه می‌شود و اگر نور توکل بر خدا «ج»، در دلش تابیده نشده باشد، خیلی زود نا امید شده، از پادر خواهد آمد:

ششمین مورد از موارد توکل، توکل بر خدا «ج» در امر مهاجرت است. قابل ذکر است که مهاجرت، عقلاً مقبول و پسندیده است؛ زیرا مسلمین به خاطر خدا «ج» هجرت می‌کنند. مشرکان و مخالفان، چنان عرصه را بر مسلمین تنگ می‌کنند که چاره‌ای جز ترك دیار و سرزمین شان ندارند.

با دقت در آیات قرآن مجید، درمی‌یابیم که: در امان ماندن از غرایز نفسانی و شیطانی و شر منافقان، **بدون توکل بر خدا «ج»**، محال است و برای موفقیت در امر معجزه - که مخصوص اولیاء الله است، و مهاجرت و امر به معروف و نهی از منکر نیز، باید بر خدا «ج» توکل کرد.

احادیث شریف در بخش توکل

پیغمبر «صلی الله علیه و آله وسلم» فرمودند:

[کسی که دوست دارد قوی‌ترین مردم باشد بر خدا «ج» توکل کند!]

پیغمبر «صلی الله علیه و آله وسلم» فرمودند:

در حدیثی از پیامبر اکرم (ص) می‌خوانیم از جبرئیل سؤال فرمود: [«توکل بر خداوند بزرگ «ج» چیست؟» عرض کرد: «حقیقت توکل علم و آگاهی به این است که مخلوق نمی‌تواند زیانی برساند و نه سودی، و نه چیزی ببخشد، و نه از او بازدارد، و (دیگر) به کار بستن یاس از خلق است (یعنی همه چیز را از سوی خدا «ج» و به اذن و فرمان او بداند)».

سپس فرمود: «**هنگامی که بنده خدا «ج» چنین باشد، جز برای خدا «ج» عملی انجام نمی‌دهد و امید و ترسی جز به خدا «ج» ندارد، و به هیچ کس جز خدا «ج» دل نمی‌بندد، این است حقیقت توکل!**» [

در عین حال در روایات اسلامی شدیداً این معنی نفی شده است که مفهوم توکل، ترك استفاده از اسباب و وسایل عادی باشد. در حدیث معروفی می‌خوانیم:

پیغمبر «صلی الله علیه و آله وسلم» فرمودند:

مرد عربی در حضور پیامبر (ص) شتر خود را رها کرد و گفت: «توکلت علی الله!» **پیغمبر «صلی الله علیه و آله وسلم»**

فرمودند: [«شتر را پای بند بزن و توکل بر خدا «ج» کن!»! (با توکل زانوی اشتر ببند).]

در حدیث شریف دیگری همین معنی به صورت دیگری آمده است، و آن اینکه مرد عرب از پیامبر اکرم (ص) پرسید: آیا شترم را رها کنم و توکل کنم یا پای بند بزنم و توکل کنم؟

پیغمبر «صلی الله علیه وآله وسلم» فرمودند:

[«پای بند بزن و توکل کن»].

پیغمبر «صلی الله علیه وآله وسلم» به یکی از اصحابشان فرمود: "ابتدا زانوی شتر را ببند، سپس بر خدا «ج» توکل کن." : نباید به امید توکل بر خدا «ج» شترت را در بیابان رها کنی!

روی همین جهت آیات قرآن مجید و تاریخ پیامبر (ص) پر است از تعبیراتی که نشان می‌دهد مؤمنان تا آنجا که امکان دارد باید از اسباب عادی استفاده کنند، و این کار هیچ منافاتی با توکل ندارد، چنانچه در یک جا می‌فرماید:

آیه مبارک را کلیک نمائید (8:60) .

ترجمه [در برابر آنها (دشمنان) آنچه توانائی دارید از نیرو آماده سازید (و همچنین) اسبهای ورزیده (برای میدان نبرد) تا به وسیله آن دشمن خدا و دشمن خویش را بترسانید و (همچنین) گروه دیگری غیر از اینها را که شما نمی‌شناسید و خدا می‌شناسد و هر چه در راه خدا (و تقویت بنیه دفاعی اسلام) انفاق کنید. به شما باز گردانده می‌شود و به شما ستم نخواهد شد.]

آثار توکل : —

قرآن کریم برای توکل انسان مؤمن بر خدا «ج»، آثار فراوانی بر می‌شمارد؛ از جمله این که متوکل محبوب خدا «ج» است، آیه مبارک فوق یا نمبر آن را

(3:159) کلیک نمائید.

و چون ذات اقدس خداوند «ج» محب و محبوب خود را رها نمی‌کند و آثار هر محبوب به دست محب او ظهور می‌کند خداوند «ج» امور متوکلان را کفایت می‌کند: آیه مبارک فوق یا نمبر آن را کلیک نمائید.

(65:3) .

و حالا به اصل موضوع ادامه می‌دهیم :

***** اخلاق فاضله - توکل *****

إِذْ هَمَّتْ طَّائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا
 وَاللَّهُ وَلِيَهُمَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
 الْمُؤْمِنُونَ (۱۲۲)

(122 : 3) (و نیز به یاد آور) زمانی را که دو طایفه از شما تصمیم گرفتند سستی نشان دهند (و از وسط راه بازگردند); و خداوند پشتیبان آنها بود (و به آنها کمک کرد که از این فکر بازگردند); و افراد باایمان، باید تنها بر خدا توکل کنند!)

***** اخلاق فاضله - توکل *****

فِيمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لَيْتَ لَهُمْ وَتَوْ كُنْتَ
 فَعَلًا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَأَنْفَضُوا مِنْ حَوْلِكَ
 فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ
 فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ
 إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾

(3: 159) (به برکت) رحمت الهی، در برابر آنان (مردم) نرم (و
 مهربان) شدی! و اگر خشن و سنگدل بودی، از اطراف تو، پراکنده
 می شدند. پس آنها را ببخش و برای آنها آمرزش بطلب! و در کارها، با
 آنان مشورت کن! اما هنگامی که تصمیم گرفتی، (قاطع باش! و) بر خدا
 توکل کن! زیرا خداوند متوکلان را دوست دارد.)

***** اخلاق فاضله - توکل *****

(3:160) اگر خداوند شما را یاری کند، هیچ کس بر شما پیروز نخواهد شد! و اگر دست از یاری شما بردارد، کیست که بعد از او، شما را یاری کند؟! و مؤمنان، تنها بر خداوند باید توکل کنند! (

***** اخلاق فاضله - توکل *****

(3: 173) اینها کسانی بودند که (بعضی از) مردم، به آنان گفتند: «مردم (لشکر دشمن) برای (حمله به) شما اجتماع کرده‌اند؛ از آنها بترسید!» اما این سخن، بر ایمانشان افزود؛ و گفتند: «خدا ما را کافی است؛ و او بهترین حامی ماست.» (

***** اخلاق فاضله - توکل *****

وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَزُوا مِنْ عِنْدِكَ
 بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ
 وَاللَّهُ يَكْتُبُ مَا يُبَيِّتُونَ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ
 وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ
 وَكِيلًا ﴿٨١﴾

(81 : 4) آنها در حضور تو می‌گویند: «فرمانبرداریم»؛ اما هنگامی که از نزد تو بیرون می‌روند، جمعی از آنان بر خلاف گفته‌های تو، جلسات سری شبانه تشکیل می‌دهند؛ آنچه را در این جلسات می‌گویند، خداوند می‌نویسد. اعتنایی به آنها نکن! (و از نقشه‌های آنان وحشت نداشته باش!) و بر خدا توکل کن! کافی است که او یار و مدافع تو باشد.)

يَتَّيِبُهَا لِلَّذِينَ ءَامَنُوا اذْكَرُوا نِعْمَتَ اللّٰهِ
 عَلَيْكُمْ اِذْ هُمْ قَوْمٌ اَنْ يَّبْسُطُوا اِلَيْكُمْ
 اَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ اَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاَتَقُوا
 اللّٰهَ وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

(5: 11) ای کسانی که ایمان آورده‌اید! نعمتی را که خدا به شما بخشید، به یاد آورید؛ آن زمان که جمعی (از دشمنان)، قصد داشتند دست به سوی شما دراز کنند (و شما را از میان بردارند)، اما خدا دست آنها را از شما باز داشت! از خدا پرهیزید! و مؤمنان باید تنها بر خدا توکل کنند!

*** اخلاق فاضله - توکل ***

قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْعَمَ
 اللَّهُ عَلَيْهِمَا ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ فَإِذَا
 دَخَلْتُمُوهُ فَإِنَّكُمْ عَلَيْهِمْ وَوَعَلَى اللَّهِ
 فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٣٣﴾

(23 : 5) (ولی) دو نفر از مردانی که از خدا می‌ترسیدند، و خداوند به آنها، نعمت (عقل و ایمان و شهامت) داده بود، گفتند: «شما وارد دروازه شهر آنان شوید! هنگامی که وارد شدید، پیروز خواهید شد. و بر خدا توکل کنید اگر ایمان دارید!» (

*** اخلاق فاضله - توکل ***

(89 : 7) اگر ما به آیین شما بازگردیم، بعد از آنکه خدا ما را از آن نجات بخشیده، به خدا دروغ بسته‌ایم؛ و شایسته نیست که ما به آن بازگردیم مگر اینکه خدایی که پروردگار ماست بخواهد؛ علم پروردگار

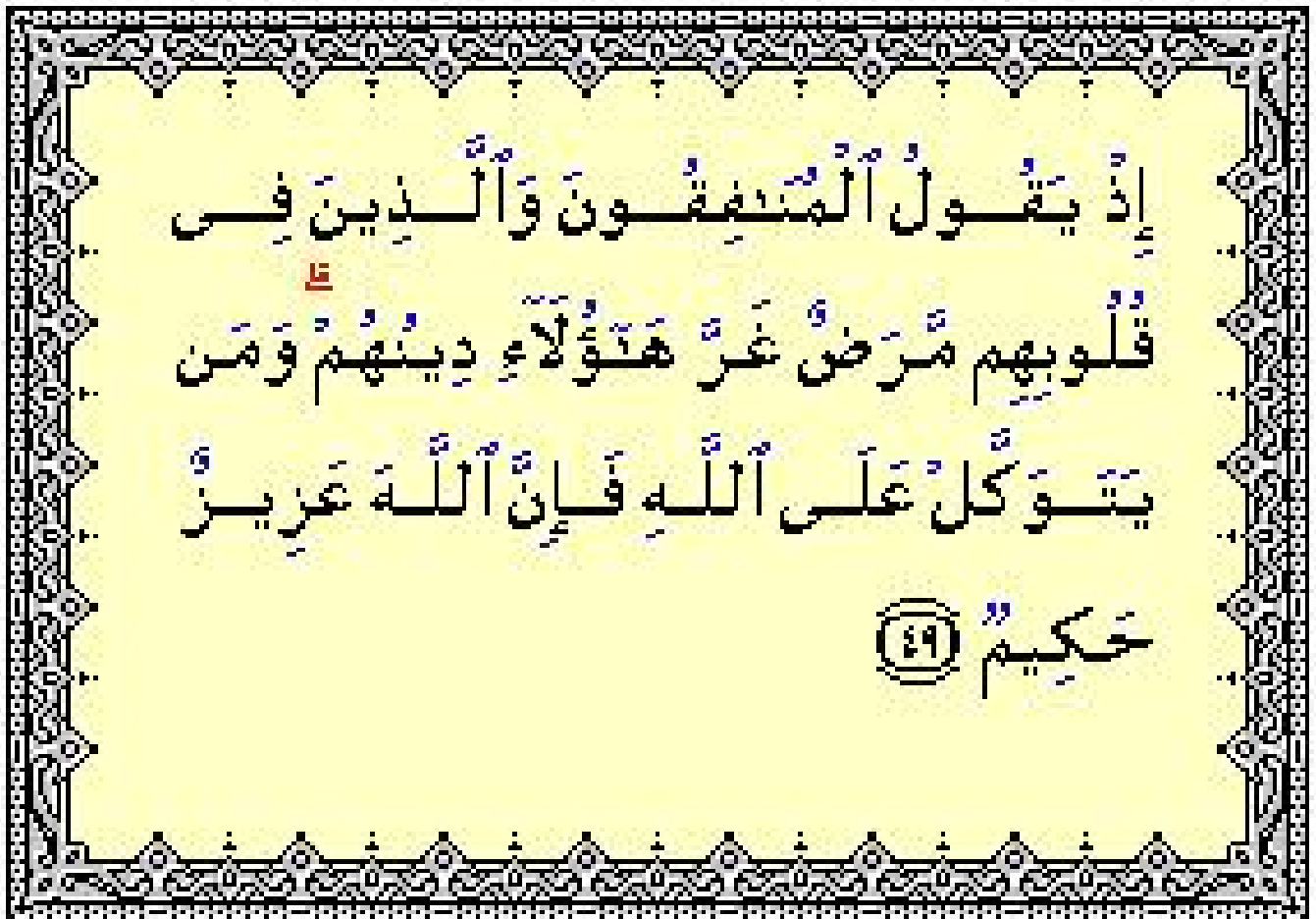
ما، به همه چیز احاطه دارد. تنها بر خدا توکل کرده‌ایم. پروردگارا! میان ما و قوم ما بحق داوری کن، که تو بهترین داورانی!» (

***** اخلاق فاضله - توکل *****

(2: 8) مؤمنان، تنها کسانی هستند که هرگاه نام خدا برده شود، دل‌هایشان ترسان می‌گردد؛ و هنگامی که آیات او بر آنها خوانده می‌شود، ایمانشان فزونتر می‌گردد؛ و تنها بر پروردگارشان توکل دارند. (

*** اخلاق فاضله - توکل ***

(49 : 8) و هنگامی را که منافقان، و آنها که در دلهایشان بیماری است می‌گفتند: «این گروه (مسلمانان) را دینشان مغرور ساخته است.» (آنها نمی‌دانستند که) هر کس بر خدا توکل کند، (پیروز می‌گردد؛) خداوند قدرتمند و حکیم است! (

*** اخلاق فاضله - توکل ***

(61 : 8) و اگر تمایل به صلح نشان دهند، تو نیز از در صلح درآی؛ و بر خدا توکل کن، که او شنوا و داناست!)

***** اخلاق فاضله - توکل *****

قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا هُوَ
 مَوْلَانَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
 الْمُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾

(51 : 9) بگو: «هیچ حادثه‌ای برای ما رخ نمی‌دهد، مگر آنچه خداوند
 برای ما نوشته و مقرر داشته است؛ او مولا (و سرپرست) ماست؛ و
 مؤمنان باید تنها بر خدا توکل کنند!» (

***** اخلاق فاضله - توکل *****

وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ
 وَرَسُولُهُ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ سَيُؤْتِينَا
 اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَرَسُولَهُ إِنَّا إِلَى اللَّهِ

رَاغِبُونَ ﴿٥٩﴾

(59 : 9) (در حالی که) اگر به آنچه خدا و پیامبرش به آنان داده راضی باشند، و بگویند: «خداوند برای ما کافی است! و بزودی خدا و رسولش، از فضل خود به ما می‌بخشند؛ ما تنها رضای او را می‌طلبیم.» (برای آنها بهتر است!) (

***** اخلاق فاضله - توکل *****

(9 : 129) اگر آنها (از حق) روی بگردانند، (نگران مباش!) بگو:
 «خداوند مرا کفایت می‌کند؛ هیچ معبودی جز او نیست؛ بر او توکل
 کردم؛ و او صاحب عرش بزرگ است!» (

***** اخلاق فاضله - توکل *****

وَأَنْزَلْنَا عَلَيْهِمْ نَبَأَ نُوحٍ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ
 يَتَقَوَّمُ إِن كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُمْ مَقَامِي
 وَتَذَكِيرِي بِعَايَتِ اللَّهِ فَعَلَى اللَّهِ
 تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ
 لَا يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقْضُوا
 إِلَيَّ وَلَا تَنْظِرُونِ ﴿٧١﴾

(10: 71) (سرگذشت نوح را بر آنها بخوان! در آن هنگام که به قوم خود گفت: «ای قوم من! اگر تذکرات من نسبت به آیات الهی، بر شما سنگین (و غیر قابل تحمل) است، (هر کار از دستتان ساخته است بکنید.) من بر خدا توکل کرده‌ام! فکر خود، و قدرت معبودهایتان را جمع کنید؛ سپس هیچ چیز بر شما پوشیده نماند؛ (تمام جوانب کارت‌ان را

بنگرید؛ سپس به حیات من پایان دهید، و (لحظه‌ای) مهلتم ندهید! (اما توانایی ندارید!)

***** اخلاق فاضله - توکل *****

(84: 10) (موسی گفت: «ای قوم من! اگر شما به خدا ایمان آورده‌اید، بر او توکل کنید اگر تسلیم فرمان او هستید!»)

***** اخلاق فاضله - توکل *****

فَقَالُوا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا

فِتْنَةً لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٨٥﴾

(85 : 10) گفتند: «تنها بر خدا توکل داریم; پروردگارا! ما را مورد شکنجه گروه ستمگر قرار مده! (

إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا
 مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا إِنَّ
 رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٦﴾

(11: 56) من، بر «الله» که پروردگار من و شماست، توکل کرده‌ام!
 هیچ جنبنده‌ای نیست مگر اینکه او بر آن تسلط دارد؛ (اما سلطه‌ای با
 عدالت! چرا که) پروردگار من بر راه راست است!)

***** اخلاق فاضله - توکل *****

قَالَ يَنْفُومِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَى بَيْتِهِ
 مِنْ رَبِّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا
 أُرِيدُ أَنْ أَمْلِكُمْ إِلَىٰ مَا أَنهَنكُمْ عَنْهُ
 إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا
 تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ

أَنْبِئُ (٨٨)

(11: 88) گفت: «ای قوم! به من بگویید، هرگاه من دلیل آشکاری از پروردگارم داشته باشم، و رزق (و موهبت) خوبی به من داده باشد، (آیا می‌توانم بر خلاف فرمان او رفتار کنم؟! من هرگز نمی‌خواهم چیزی که شما را از آن باز می‌دارم، خودم مرتکب شوم! من جز اصلاح -تا

آنجا که توانایی دارم- نمی‌خواهم! و توفیق من، جز به خدا نیست! بر او توکل کردم؛ و به سوی او باز می‌گردم! (

***** اخلاق فاضله - توکل *****

(123 : 11) و (آگاهی از) غیب (و اسرار نهان) آسمانها و زمین، تنها از آن خداست؛ و همه کارها به سوی او باز می‌گردد! پس او را پرستش کن! و بر او توکل نما! و پروردگارت از کارهایی که می‌کنید، هرگز غافل نیست! (

***** اخلاق فاضله - توکل *****

وَقَالَ يَبْنَئِي لَا تَدْخُلُوا مِن بَابٍ وَاحِدٍ
 وَأَدْخُلُوا مِن أَبْوَابٍ مُّتَفَرِّقَةٍ وَمَا أُغْنِي
 عَنْكُمْ مِّنَ اللَّهِ مِن شَيْءٍ إِنْ أَلْحَكُمُ إِلَّا
 لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
 الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٦٧﴾

(67 : 12) و (هنگامی که می‌خواستند حرکت کنند، یعقوب) گفت:
 «فرزندان من! از يك در وارد نشوید؛ بلکه از درهای متفرق وارد گردید
 (تا توجه مردم به سوی شما جلب نشود)؛ و (من با این دستور،)
 نمی‌توانم حادثه‌ای را که از سوی خدا حتمی است، از شما دفع کنم! حکم
 و فرمان، تنها از آن خداست! بر او توکل کرده‌ام؛ و همه متوکلان باید بر
 او توکل کنند!» (

*** اخلاق فاضله - توکل ***

(30: 13) همان گونه (که پیامبران پیشین را مبعوث کردیم،) تو را به میان امتی فرستادیم که پیش از آنها امتهای دیگری آمدند و رفتند، تا آنچه را به تو وحی نموده‌ایم بر آنان بخوانی، در حالی که به رحمان (خداوندی که رحمتش همگان را فراگرفته) کفر می‌ورزند؛ بگو: «او پروردگار من است! معبودی جز او نیست! بر او توکل کردم؛ و بازگشتم بسوی اوست!» (

*** اخلاق فاضله - توکل ***

قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِنْ نَحْنُ إِلَّا بَشَرٌ
 مِّثْلُكُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَمُنُّ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ
 مِنْ عِبَادِهِ وَمَا كَانَ لَنَا أَنْ نَأْتِيَكُمْ
 بِسُلْطَانٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَىٰ اللَّهِ
 فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

(11: 14) پیامبرانشان به آنها گفتند: «درست است که ما بشری همانند شما هستیم، ولی خداوند بر هر کس از بندگانش بخواهد (و شایسته بداند)، نعمت می‌بخشد (و مقام رسالت عطا می‌کند)! و ما هرگز نمی‌توانیم معجزه‌ای جز بفرمان خدا بیاوریم! (و از تهدیدهای شما نمی‌هراسیم؛) افراد باایمان باید تنها بر خدا توکل کنند!»

*** اخلاق فاضله - توکل ***

(12: 14) و چرا بر خدا توکل نکنیم، با اینکه ما را به راه‌های (سعادت) رهبری کرده است؟! و ما بطور مسلم در برابر آزارهای شما صبر خواهیم کرد (و دست از رسالت خویش بر نمی‌داریم)! و توکل‌کنندگان، باید فقط بر خدا توکل کنند! »

*** اخلاق فاضله - توکل ***

الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ
يَتَوَكَّلُونَ ﴿٤٢﴾

(42: 16) آنها کسانی هستند که صبر و استقامت پیشه کردند، و تنها بر پروردگارشان توکل می‌کنند.

***** اخلاق فاضله - توکل *****

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَىٰ الَّذِينَ
آمَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٩٩﴾

(99 : 16) چرا که او، بر کسانی که ایمان دارند و بر پروردگارشان توکل می‌کنند، تسلطی ندارد. (

***** اخلاق فاضله - توکل *****

(58 : 25) و توکل کن بر آن زنده‌ای که هرگز نمی‌میرد؛ و تسبیح و حمد او را بجا آور؛ و همین بس که او از گناهان بندگانش آگاه است!

***** اخلاق فاضله - توکل *****

(26: 217) (و بر خداوند عزیز و رحیم توکل کن!)

***** اخلاق فاضله - توکل *****

(27: 79) (پس بر خدا توکل کن، که تو بر حق آشکار هستی!)

***** اخلاق فاضله - توکل *****

(29: 59) همانها که (در برابر مشکلات) صبر (و استقامت) کردند و بر پروردگارشان توکل می‌کنند. (

 ***** اخلاق فاضله - توکل *****

(3 : 33) و بر خدا توکل کن، و همین بس که خداوند حافظ و مدافع (انسان) باشد! (

 ***** اخلاق فاضله - توکل *****

(33 : 48) و از کافران و منافقان اطاعت مکن، و به آزارهای آنها
اعتنا منما، و بر خدا توکل کن، و همین بس که خدا حامی و مدافع (تو)
است!

***** اخلاق فاضله - توکل *****

وَلَئِن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا
 تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ
 بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ أَوْ
 أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَتُ
 رَحْمَتِهِ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ
 الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٣٨﴾

(38 : 39) و اگر از آنها بپرسی: «چه کسی آسمانها و زمین را
 آفریده؟» حتما می‌گویند: «خدا!» بگو: «آیا هیچ دربارہ معبودانی که غیر
 از خدا می‌خوانید اندیشه می‌کنید که اگر خدا زیانی برای من بخواهد، آیا

آنها می‌توانند گزند او را برطرف سازند؟! و یا اگر رحمتی برای من بخواهد، آیا آنها می‌توانند جلو رحمت او را بگیرند؟!» بگو: «خدا مرا کافی است؛ و همه متوکلان تنها بر او توکل می‌کنند!» (

***** اخلاق فاضله - توکل *****

(10:42) در هر چیز اختلاف کنید، داوریش با خداست؛ این است خداوند، پروردگار من، بر او توکل کرده‌ام و به سوی او باز می‌گردم! (

***** اخلاق فاضله - توکل *****

(36 : 42) آنچه به شما عطا شده متاع زودگذر زندگی دنیاست، و آنچه نزد خداست برای کسانی که ایمان آورده و بر پروردگارشان توکل می‌کنند بهتر و پایدارتر است. (

***** اخلاق فاضله - توکل *****

إِنَّمَا النَّجْوَى مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزَنَ
 الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْئًا إِلَّا
 بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
 الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٠﴾

(10 : 58) ای کسانی که ایمان آورده‌اید! هنگامی که به شما گفته شود: «مجلس را وسعت بخشید (و به تازمه‌واردها جا دهید)»، وسعت بخشید، خداوند (بهشت را) برای شما وسعت می‌بخشد؛ و هنگامی که گفته شود: «برخیزید»، برخیزید؛ اگر چنین کنید، خداوند کسانی را که ایمان آورده‌اند و کسانی را که علم به آنان داده شده درجات عظیمی می‌بخشد؛ و خداوند به آنچه انجام می‌دهید آگاه است! (

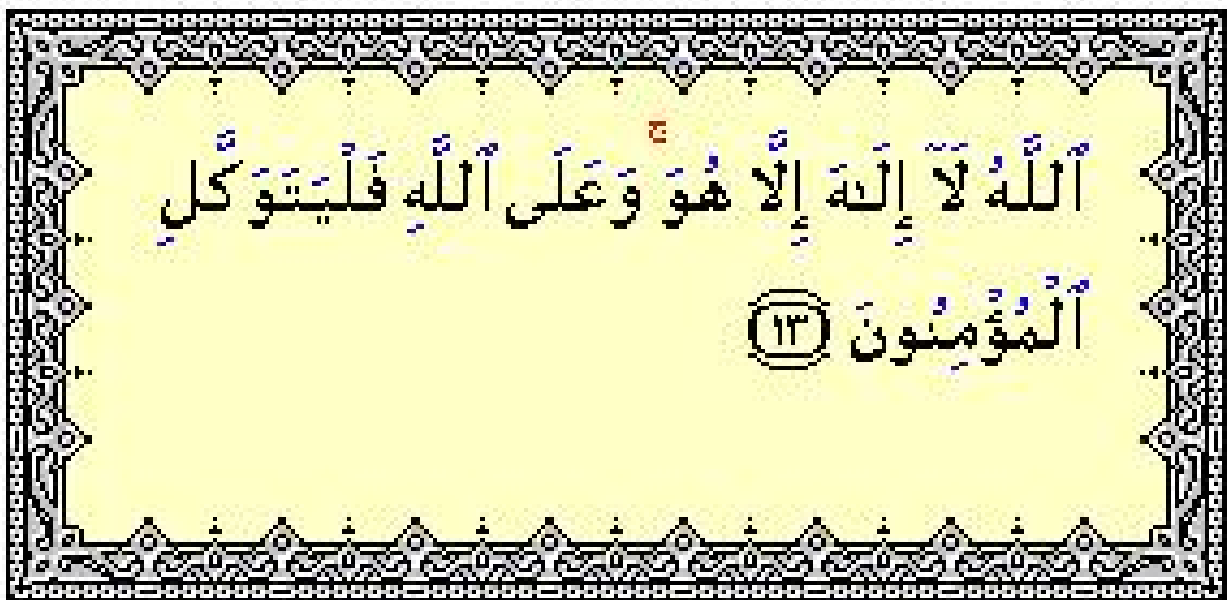
***** اخلاق فاضله - توکل *****

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ
 وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا
 بُرَاءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ
 اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ
 الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا
 بِاللَّهِ وَحَدُّهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ
 لَا تُسْغِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ
 مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ
 أَنبَأْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٤﴾

(4 : 60) برای شما سرمشق خوبی در زندگی ابراهیم و کسانی که با او بودند وجود داشت، در آن هنگامی که به قوم (مشرك) خود گفتند: «ما از شما و آنچه غیر از خدا می‌پرستید بیزاریم؛ ما نسبت به شما کافریم؛ و میان ما و شما

عداوت و دشمنی همیشگی آشکار شده است؛ تا آن زمان که به خدای یگانه ایمان بیاورید! -جز آن سخن ابراهیم که به پدرش (عمویش آزر) گفت (و وعده داد) که برای تو آمرزش طلب می‌کنم، و در عین حال در برابر خداوند برای تو مالک چیزی نیستم (و اختیاری ندارم)! - پروردگارا! ما بر تو توکل کردیم و به سوی تو بازگشتیم، و همه فرجامها بسوی تو است! (

***** اخلاق فاضله - توکل *****

(13:64) خداوند کسی است که هیچ معبودی جز او نیست، و مؤمنان باید فقط بر او توکل کنند! (

***** اخلاق فاضله - توکل *****

(3 : 65) و او را از جایی که گمان ندارد روزی می‌دهد؛ و هر کس بر خدا توکل کند، کفایت امرش را می‌کند؛ خداوند فرمان خود را به انجام می‌رساند؛ و خدا برای هر چیزی اندازه‌ای قرار داده است!)

***** اخلاق فاضله - توکل *****

(29: 67) (هنگامی که آن (و عده الهی) را از نزدیک می بینند، صورت کافران زشت و سیاه می گردد، و به آنها گفته می شود: «این همان چیزی است که تقاضای آن را داشتید»!)

***** اخلاق فاضله - توکل *****

(9: 73) همان پروردگار شرق و غرب که معبودی جز او نیست، او را نگاهبان و وکیل خود انتخاب کن، (

***** ختم توکل *****

***** ختم اخلاق فاضله - توکل *****